

3. Kobieliiev O. M. Resources of Information and Analytical Activities of Libraries. *Bulletin of the Book Chamber. Output* 36. 2012.
 4. The Official Website of the V. Sukhomlynskyi DNPB of Ukraine. <https://dnpb.gov.ua/ua/> (date of access: 22.05.2024).
 5. Seletskyi A. Peculiarities of Implementation of Informational and Analytical Support of Educational Sciences, Psychological and Pedagogical Theory and Practice (based on the experience of V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine). *Visnyk Knyzhkovaya palaty*. 2017. № 5. С. 19–24. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkp_2017_5_7 (date of access: 22.05.2024).
 6. Soroka R.S. The Essence of Information and Analytical Activity and its Role in the Formation of an Effective System of Economic Security of Business Entities. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/154806539.pdf> (date of access: 27.03.2024).
 7. Information and Analytical Support of the Digital Transformation of Education and Pedagogy: Domestic and Foreign Experience (2023–2025). *Electronic library of the NAES of Ukraine*. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/cgi/stats/report/themes/0123U100476/> (date of access: 22.05.024).
 8. Information and Analytical Support of Psychological Science in the War and Post-War Periods (2024–2025). *Electronic library of the NAES of Ukraine*. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/cgi/stats/report/themes/0124U000842/> (date of access: 22.05.2024).
-

КОВАЛЕНКО Світлана⁵¹

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського
НАПН України, м. Київ, Україна

ORCID: [0000-0002-5836-6422](https://orcid.org/0000-0002-5836-6422)

E-mail: kovalen-s@ukr.net

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛІВ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Нова парадигма освіти в суспільній свідомості характеризується такими визначеннями, як «людиноцентризм» і «дитиноцентризм», що має забезпечувати підвищену увагу до дітей-інвалідів і дітей з особливими освітніми потребами. Одним із пріоритетних завдань Нової української школи (НУШ) є формування інклюзивного освітнього середовища. Головними виконавцями цього завдання мають стати інклюзивні педагоги. У матеріалі здійснено ретроспективний аналіз наукових статей українських учених-педагогів за темою «Професійна підготовка вчителів інклюзивної освіти Нової української школи».

Ключові слова: *Нова українська школа, інклюзивне навчання, інклюзивні педагоги, професійна підготовка, професійна компетентність, особливі освітні потреби.*

Professional Training of Inclusive Education Teachers New Ukrainian School. The new paradigm of education in public consciousness is characterized by such definitions as «human-centeredness» and «child-centeredness», which, in particular, should ensure increased attention to disabled children and children with special educational needs. One of the priority tasks of the New Ukrainian School (NUS) is the creation of an inclusive educational environment. The main executors of this task should be inclusive teachers. The material includes a retrospective analysis of scientific articles by domestic scientists-pedagogues on the topic

⁵¹ ©КОВАЛЕНКО Світлана (KOVALENKO Svitlana)

«Professional training of teachers of inclusive education of the New Ukrainian School».

Keywords: *New Ukrainian School, Inclusive Education, Inclusive Education, Professional Training, Professional Competence, Special Educational Needs.*

Вступ. Однією з компонент формули Нової української школи є дитиноцентризм, тобто в освітньому процесі в центрі уваги педагога має бути дитина з її індивідуальними особливостями, здібностями, бажанням навчатися [1]. Особливо це стосується дітей з особливими освітніми потребами. Саме тут є широке коло завдань для інклюзивних педагогів. Педагог має супроводжувати таку дитину на шляху до освіти, заохочувати її до навчання, плекати бажання вчитися. Тож актуальним і важливим питанням в цьому процесі є якісна підготовка педагогів інклюзивної освіти, яка передбачає не тільки професійну компетентність вчителя, а й такі якості, як доброта, любов, витримка, терпіння.

Мета, методи і підходи. Метою дослідження є ретроспективний аналіз наукових статей українських учених-педагогів за темою «Професійна підготовка вчителів інклюзивної освіти Нової української школи», що забезпечить наукове осмислення цієї проблеми, можливість виокремлення тенденцій розвитку системи професійної підготовки вчителів інклюзивного навчання.

Основні результати. У межах виконання прикладного наукового дослідження «Освітнянські бібліотеки як суб'єкт проектування освітнього середовища в умовах цифровізації» (2023–2025; науковий керівник – Л. Пономаренко) передбачено підготовку покажчика «Нова українська школа – ключова реформа шкільної освіти в умовах цифровізації суспільства: стан, досягнення та перспективи розвитку». Під час опрацювання бібліографічного науково-допоміжного покажчика розглянуто питання професійної підготовки вчителів для НУШ, зокрема вчителів, які мають працювати в умовах інклюзивного навчання [2]. Це питання широко висвітлено в наукових працях українських учених у формі наукових статей, тез доповідей та інших матеріалах. Розглянемо деякі з них.

У статті В. Козир «Профіль інклюзивного вчителя як передумова професійного зростання педагога в умовах НУШ» [3] йдеться про тенденції світової спільноти до розвитку інклюзивної освіти та розроблення документа «Профіль інклюзивного вчителя», який складається з переліку цінностейкомпетентностей, необхідних інклюзивному педагогу для здійснення ефективної педагогічної діяльності. Для створення цього документа Європейським Агентством з Особливих Потреб і Інклюзивної Освіти залучено 55 експертів із 25 країн світу. У розробці документа також брали участь понад

400 інших зацікавлених сторін – учителів, керівників шкіл, менеджерів освіти, здобувачів загальної середньої освіти (учнів), їхніх батьків та ін. Розглянуто профіль інклюзивного педагога, який складається з чотирьох основних компетентностей: цінування різноманітності здобувачів загальної середньої освіти, підтримка усіх учнів, співпраця з іншими, особистий професійний розвиток.

У статті «Психолого-педагогічні умови підготовки вчителя початкових класів з впровадження інклюзивного навчання в Новій українській школі» І. Лазорчик [4] зосереджується на проблемах підготовки вчителів для початкової інклюзивної освіти в умовах Нової української школи. Автор зазначає, що більшість педагогів не мають спеціальної підготовки до роботи в умовах інклюзії, а найголовніше – у них відсутня мотивація до роботи з дітьми, які потребують окремої професійної уваги, багато-хто відчуває страх, розпач, часто бажання уникнути такої роботи.

Автор О. Гаяш у роботі «Удосконалення професійної підготовки вчителів початкових класів до інклюзивного навчання в умовах Нової української школи» наголошує на удосконаленні професійної підготовки вчителів початкових класів до інклюзивного навчання в умовах Нової української школи, необхідності впровадження нових форм організації навчально-виховного процесу в інклюзивній школі, які ґрунтуються на особистісно-орієнтованому навчанні окремого учня. На думку автора, таку роботу краще проводити спільно, у команді, спілкуючись з іншими педагогами і фахівцями інклюзивної освіти (логопедами, реабілітологами та ін.), батьками. Гасло НУШ «Педагогіка партнерства» має бути головним для вчителів початкових класів, які працюють з дітьми з особливими освітніми потребами. Удосконалення професійної підготовки вчителів початкових класів до інклюзивного навчання має здійснюватись засобами курсової підготовки в системі післядипломної педагогічної освіти через систему спецкурсів (тренінгів).

О. Ноздрова у статті «Підготовка майбутніх учителів до впровадження інклюзивної освіти в освітній простір Нової української школи» [5] пропонує алгоритм діяльності інклюзивного педагога в процесі супроводу особливої дитини, який визначає професійну готовність педагога. Це, зокрема, ознайомлення з особовою справою дитини, консультація з дитиною та її батьками з метою визначення рівня можливостей дитини (самообслуговування, спілкування, пізнавальні можливості, самоконтроль поведінки тощо), вивчення індивідуальних особливостей дитини, моніторинг рівня адаптованості й інтегрованості дитини, здійснення відповідної індивідуальної програми її розвитку. Автор вважає, що одним з найважливіших чинників розвитку

соціальних компетентностей особливої дитини є ранкові зустрічі, які мають створювати позитивний настрій у дитини та бажання активно працювати на уроках.

У статті В. Нечипоренко «Розвиток професійної готовності менеджерів освіти до системної організації інклюзивного навчання у Новій українській школі» йдеться про важливу роль післядипломної педагогічної освіти з освітньо-реабілітаційною спрямованістю до організації професійної готовності менеджерів освіти до роботи в системі інклюзивного навчання НУШ.

У статті «Підготовка вчителів іноземних мов до роботи в Новій інклюзивній школі» К. Шапочка [6] звертає увагу на підготовку вчителів іноземних мов для роботи у сфері інклюзії, наголошуючи на необхідності змін навчальних програм для майбутніх учителів з огляду на те, що їм доведеться працювати з особливими дітьми. У нових програмах, окрім традиційних дисциплін – педагогіка, психологія, методика викладання іноземних мов, мають бути спеціальні дисципліни, які вивчають психофізіологічні, психолого-педагогічні якості дітей з особливими освітніми потребами. Зазначено, що професійні якості для майбутніх інклюзивних учителів іноземних мов потрібно удосконалювати на різноманітних тренінгах і заходах, які проводять фахівці з корекційної педагогіки.

Висновки. Проблема ефективної організації професійної педагогічної підготовки вчителів до роботи з дітьми, що мають особливості психофізичного розвитку, є актуальною. Головною метою діяльності інклюзивного вчителя є створення умов для розвитку особистості дитини, яка потребує додаткової уваги, зважаючи насамперед на її особисті психофізичні якості. А це залежить від кваліфікації педагогів, які працюють в інклюзивній освіті, тому особливого значення набуває проблема формування інклюзивної компетентності вчителя. З огляду на викладене виокремлення окремого розділу, присвяченого професійній підготовці вчителів інклюзивної освіти у бібліографічному покажчику «Нова українська школа – ключова реформа шкільної освіти в умовах цифровізації суспільства: стан, досягнення та перспективи розвитку», є цілком обґрунтованим.

Список використаних джерел:

1. Коберник, Г. Дитиноцентризм – одна з компонент формули Нової української школи URL: <https://sno.udpu.edu.ua/index.php/naukovo-metodychna-robota/88-rpldoldol/128-ditinotsentrizm-odna-iz-komponent-formuli-novoji-ukrajinskoji-shkoli> (дата звернення: 15.03.2024).
3. Коваленко С.Г. Нова українська школа: бібліографічна репрезентація досягнень і перспектив ключової реформи шкільної освіти. *Інформаційне забезпечення сфери освіти та науки України в умовах воєнного стану*: матеріали звіт. наук.-практ. конф. ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, 18 груд. 2023 р., Київ / НАПН України, Від-ня філософії освіти,

- загальної та дошкільної педагогіки, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; Вінниця : ТВОРИ, 2023. С. 100–101. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/738392> (дата звернення: 15.03.2024).
4. Козир В. В. Профіль інклюзивного вчителя як передумова професійного зростання педагога в умовах НУШ. *Розвиток професійної компетентності педагогічних працівників Нової української школи в умовах післядипломної освіти*: зб. матеріалів всеукр. наук.-практ. інтернет-конференції (онлайн). Житомир : КЗ «Житомирський ОІППО» ЖОР, 2021. С. 113–117.
 5. Лазорчик І. Б. Психолого-педагогічні умови підготовки вчителя початкових класів з впровадження інклюзивного навчання в Новій українській школі. *Інклюзивне навчання в Новій українській школі*. матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (26–27 берез. 2018 р., Тербовля) : у 2 ч. / Ін-т спеціальної педагогіки НАПН України. Київ: Інтерсервіс, 2018. С. 52–56. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/710549/> (дата звернення: 15.03.2024).
 6. Ноздрова О. П. Підготовка майбутніх учителів до впровадження інклюзивної освіти в освітній простір Нової української школи. *Інноваційна педагогіка*. 2019. Вип. 19(2). С. 48–52. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2019-19-2-10>.
 7. Шапочка К. Підготовка вчителів іноземних мов до роботи в Новій інклюзивній школі. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*. 2017. т. 1, № 13. DOI: <https://doi.org/10.33189/epsn.v1i13.109>.

References:

1. Kobernyk H. Dytynotsentryzm – odna z komponent formuly Novoi ukrainskoi shkoly URL: <https://sno.udpu.edu.ua/index.php/naukovo-metodychna-robota/88-rpldoldol/128-ditinotsentrizm-odna-iz-komponent-formuli-novoji-ukrajinskoji-shkoli> (data zvernennia: 15.03.2024).
3. Kovalenko S. H. Nova ukrainska shkola: bibliohrafichna reprezentatsiia dosiahnen i perspektyv ključovoi reformy shkilnoi osvity. *Informatsiine zabezpechennia sfery osvity ta nauky Ukrainy v umovakh voiennoho stanu* : materialy zvit. nauk.-prakt. konf. DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskooho, 18 hrud. 2023 r., Kyiv / NAPN Ukrainy, Vid-nia filosofii osvity, zahalnoi ta doshkilnoi pedahohiky, DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskooho ; Vinnytsia : TVORY, 2023. S. 100–101. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/738392> (data zvernennia: 15.03.2024).
4. Kozyr V. V. Profil inkluzyvnoho vchytelia yak peredumova profesiinoho zrostannia pedahoha v umovakh NUSH. *Rozvytok profesiinoi kompetentnosti pedahohichnykh pratsivnykiv Novoi ukrainskoi shkoly v umovakh pisliadyplomnoi osvity* : zb. materialiv Vseukr. nauk.-prakt. internet-konferentsii (onlain). Zhytomyr : KZ «Zhytomyrskiy OIPPO» ZhOR, 2021. S. 113–117.
5. Lazorchyk I. B. Psykholoho-pedahohichni umovy pidhotovky vchytelia pochatkovykh klasiv z vprovadzhenia inkluzyvnoho navchannia v Novii ukrainskii shkoli. *Inkluzyvne navchannia v Novii ukrainskii shkoli*: materialy mizhnar. nauk.-prakt. konf. (26–27 berez. 2018 r., Terebovli) : u 2 ch. / In-t spetsialnoi pedahohiky NAPN Ukrainy. Kyiv: Interservis, 2018. S. 52–56. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/710549/> (data zvernennia: 15.03.2024).
6. Nozdrova O. P. Pidhotovka maibutnykh uchyteliv do vprovadzhenia inkluzyvnoi osvity v osvitnii prostir Novoi ukrainskoi shkoly. *Innovatsiina Pedahohika*. 2019. Vyp. 19(2). S. 48–52. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2019-19-2-10>.
7. Shapochka K. Pidhotovka vchyteliv inozemnykh mov do roboty v Novii inkluzyvunii shkoli. *Osvita osib z osoblyvymy potrebamy: shliakhy rozbudovy*. 2017. t. 1, № 13. DOI: <https://doi.org/10.33189/epsn.v1i13.109>.

